

Osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic - 5

Primož Južnič
1 letnik prve stopnje

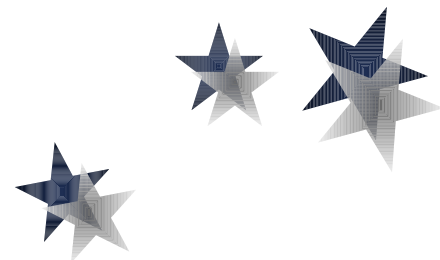
Obdelava gradiva

Povezovanje knjižnic

Sodobne knjižnice se povezujejo v knjižnične sisteme. Te sistemi omogočajo knjižnicam boljše in kvalitetnejše storitve. Povezovanje poteka na različnih področjih:

1. Izgradnja knjižničnih zbirk
2. Obdelava gradiva

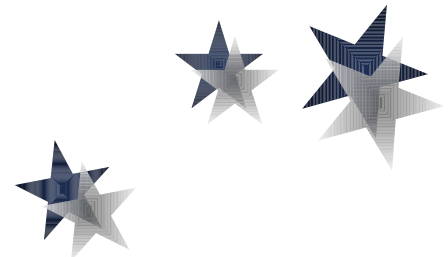
Izgradnja knjižnične zbirke

Je načrtno oblikovanje knjižnične zbirke v skladu s standardi, priporočili in poslanstvom knjižnice. Poteka v skladu z nabavno politiko knjižnice.

Oblike:

1. Medknjižnična izposoja
2. Koordinacija
3. Konzorciji

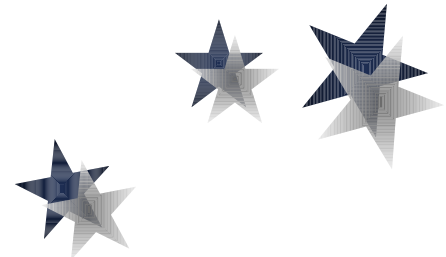
Katalogizacija/obdelava

Knjižnični katalog je urejen popis zaloge določene knjižnice, je tisto, kar ločuje knjižnico kot ustanovo in storitev, od enostavne zbirke knjig.

Namenjen je:

- uporabniku, ki ugotavlja ali ima knjižnica določeno gradivo in
- Knjižničarju, kot pripomoček za smotrno dopolnjevanja knjižnične zbirke.

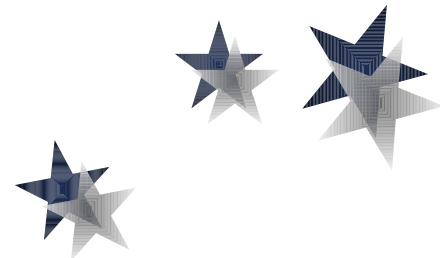

Vrste katalogov

Začelo se je knjižnimi katalogi, ki so jih nadomestili listkovni. Ločimo dve vrsti katalogov – abecedno-imenski in stvarni. Prvi je razporejal gradivo po avtorjih, drugi po vsebini.

Najbolje znan sistem urejanja po vsebini je bil UDK (univerzalna decimalna klasifikacija), ni pa edini.

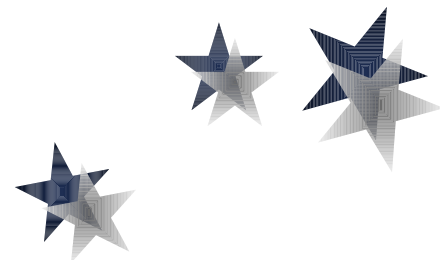
Avtomatizacija in informatizacija

Bistvena preobrazba katalogov in obdelave se začne z uvajanjem informacijske tehnologije (IT) v knjižnice.

Obdelava gradiva je bila prva na vrsti, ko se je začelo to uvajanje.

Vzrok je bil v visoki stopnji standardizacije in primernosti za uporabo IT.

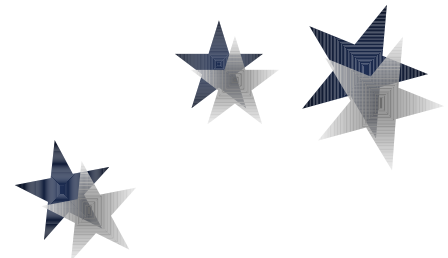

Rezultata

Dva rezultata:

- 1. Vzajemni katalogi,**
- 2. OPAC.**

- 3. Oboje je še danes aktualno, četudi nima enake vloge, kot ob nastanku.**

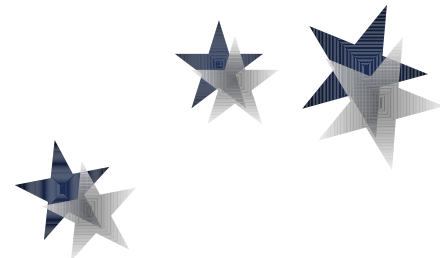

Vzajemni katalogi in OPAC

Vzajemni katalog je računalniško voden oz. podprt centralni katalog, skupni katalog več knjižnic.

OPAC je javno dostopen online katalog, ki ga je torej moč doseči izven knjižnice. Zanj, kot informacijski vir, ob nastanku, ni bilo več prostorske in časovne omejitve.

Tri stopnje informatizacije

---

1. Modernizacija.

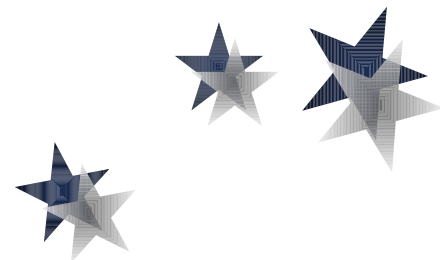
Ne prinaša bistvenih novosti v delo knjižnic.

2. Inovacija.

Preizkušanje možnosti, ki jih nudi nova informacijska tehnologija.

3. Transformacija.

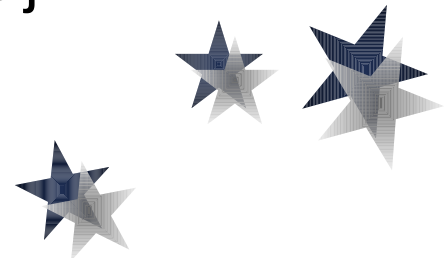
Bistveno in temeljno spreminjanje celotne knjižnične dejavnosti.

Modernizacija

- Prva faza – modernizacija ne prinaša bistvenih novosti v delo knjižnic. Organizacija, delo in storitve knjižnice ostanejo v osnovi enaki. Z pomočjo nove informacijske tehnologije se samo opravljajo bolj uspešno, hitro in tudi kvalitetno. Pobuda za uvajanje informacijske tehnologije je na strani knjižničarjev. Sistemi vzajemne katalogizacije, OPAC in avtomatizirana izposoja.
- 80 leta 20 stoletja, vzpodbudijo jo knjižničarji.

Inovacija

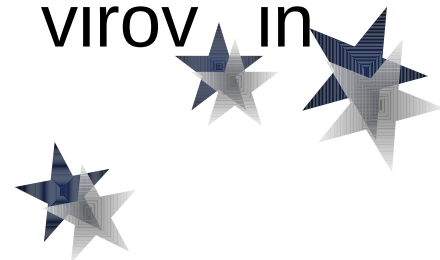
- Druga faza – inovacija je predvsem preizkušanje možnosti, ki jih nudi nova informacijska tehnologija. Tu je treba vedno znova poudariti pomembno vlogo specialnih in visokošolskih knjižnic, saj so pogosto prve v tem preizkušanju, saj jih v to silijo zahtevni uporabniki in razvoj dejavnosti, ki jim služijo.
- Vzajemni katalogi, ta izjemni knjižničarski dosežek 80 let, postanejo v 90 letih le še eden od možnih informacijskih storitev, dosegljivih prek Interneta oz. svetovnega spleta (WWW).

Transformacija

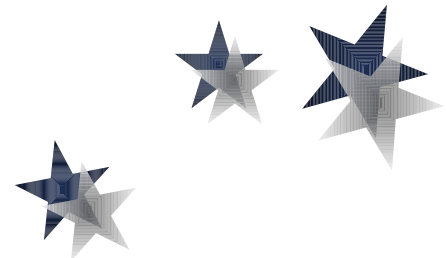
- Tretja faza – transformacija pomeni bistveno in temeljno spreminjanje celotne knjižnične dejavnosti. Spremembe, ki so se v fazi inovacije preizkušale, postanejo prevladujoče in vseobsegajoče.
- Gre za proces, ki trenutno poteka, a ni enak za vsa področja in tipe knjižnic.
- Integracija različnih informacijskih virov in razširjanje knjižnične dejavnosti.

COBISS in IZUM 1

- 1982 RCUM (kasneje se preimenuje v IZUM) in UKM zasnujeta in izpeljeta prvo računalniško podpora knjižničnih opravil.
- RCUM (IZUM) dobi funkcijo gostitelja (host) SZTI. Sprva le v Sloveniji, potem pa za celotno tedanjo Jugoslavijo. Oblikujejo tudi sistem/bazo YUBIB.
- Danes COBISS-Net

COBISS in IZUM 2

Po osamosvojitvi Slovenije, se sistem preoblikuje v COBISS. Kot sistem vzajemne katalogizacije povezuje veliko večino knjižnic v Sloveniji.

Danes posreduje tudi dostop do različnih bibliografskih baz in baz s polnimi besedili.

Vodi tudi SICRIS, informacijski sistem za podporo odločanju na področju raziskovalne dejavnosti Slovenije.

